Begroting 2024 en Meerjarenraming 2025-2027

20 maart 2023
Status *(versie voor besluitvorming)*

Omgevingsdienst West-Holland

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave **3**

Voorwoord **5**

1 Inleiding en leeswijzer **6**

2 Financieel kader **7**
2.1 Algemeen 7
2.2 Gemeenschappelijke Regelingen en het BBV 7
2.3 Dienstplan 2023 als basis voor Begroting 2024 8
2.4 Kadernota 2024 8
2.5 Financieringssystematiek 9
2.6 Uurtarief 2023 9
2.6.1 Uurtarief 2024 deelnemers 9
2.6.2 Uurtarief BIP 9

3 Programma's **10**
3.1 algemeen 10
3.2 Milieu 11
3.2.1 Omgevingswet 11
3.2.2 Vergunningen 11
3.2.3 Nota VTH 11
3.2.4 Ondermijning 11
3.2.5 Administratief- en ketentoezicht 11
3.2.6 Wat mag het kosten? 12
3.3 Bodem 13
3.3.1 Bodem en water 13
3.3.2 Aanvullingswet bodem Omgevingswet 13
3.3.3 Grondwatersanering 14
3.3.4 Energie 14
3.3.5 Wat mag het kosten? 14
3.4 Omgevingsadvies 15
3.4.1 Omgevingswet 15
3.4.2 Energie, ondergrond en archeologie 15
3.4.3 Schipholadvisering 15
3.4.4 Geluidsanering (verkeer). 15
3.4.5 Wat mag het kosten? 15
3.5 Duurzaamheid 17
3.5.1 Energietransitie en energietoezicht 17
3.5.2 Duurzaamheidsadvies en klimaatadaptie 17
3.5.3 Circulaire economie 17
3.5.4 Regionale samenwerking 17

3.5.5 RES 17
3.5.6 Subsidies, leningen en energiescans 18
3.5.7 Wat mag het kosten? 18
3.6 Bouwen 19
3.6.1 Bouwtaken 19
3.6.2 Asbestsanering (sloop) 19
3.6.3 Wat mag het kosten? 19
3.7 Randvoorwaardelijke taken 20
3.7.1 Kwaliteit waarborgen 20
3.7.2 Omgevingswet 20
3.7.3 Formatie 20
3.7.4 Bibob 20
3.7.5 Wat mag het kosten? 20

4 Begroting Omgevingsdienst 22
4.1 Begroting 2024 22
4.2 Toelichting begroting 2024 24
4.2.1 Toelichting op de lasten van de begroting 2024 24
4.2.2 Toelichting op de baten van de begroting 2024 25
4.3 Ontwikkelingen in de begroting 2024 27
4.4 Meerjarenbegroting 2025-2027 28
4.5 Ontwikkelingen in meerjarenbegroting 2025-2027 29

5 Ontwikkelingen NIET in de begroting 31

6 Bezuinigingslasten 32
6.1 Bezuinigingslasten als gevolg van taakstellingen 32
6.2 Bezuinigingslasten 2023 32

7 Paragrafen 33
7.1 Weerstandsvermogen 33
7.1.1 Omvang weerstandsvermogen 33
7.1.2 Risicomanagement 34
7.1.3 Financiële kengetallen 35
7.2 Financiering 36
7.3 Bedrijfsvoering 37
7.4 Onderhoud kapitaalgoederen 37
7.5 Lokale heffingen 38
7.6 Grondbeleid 38
7.7 Verbonden partijen 38

8 Ondertekening 39

Bijlagen 40

Omgevingsdienst West-Holland

VOORWOORD

Voor u ligt de Begroting 2024. Vorig jaar schreef ik dat de financiële situatie van de dienst structureel in positieve zin verandert. Dat is nog steeds zo, maar helaas laten de algemene ontwikkelingen wel hun financiële sporen na over 2022 en 2023, ook voor ons. Het gevolg is dat we moeten interen op onze reserves, en ook vanaf 2024 weer scherp aan de wind moeten varen om duurzaam een gezonde financiële positie te hebben en te houden.

Het lijkt er nu definitief op dat de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking zal treden. Deze belangrijke wetswijziging biedt kansen en uitdagingen voor een betere afstemming en meer samenwerking met de deelnemers en andere omgevingsdiensten. We hebben inmiddels vele jaren de tijd gehad om ons goed voor te bereiden op de veranderende werkwijze die de Omgevingswet met zich meebrengt. We mogen in staat worden geacht om ook volgens de vernieuwde regelgeving de deelnemers bij al hun milieutaken te ondersteunen en te adviseren. Maar zoals bij nieuwe wetgeving altijd aan de orde is: de praktijk is weerbarstig en er zal nog wel een keer iets mis gaan. Dat zullen we zo snel mogelijk herstellen en er van leren.

Als dienst richten we onze blik op de toekomst. Dat is geen vrijblijvende keuze, maar een pure noodzaak: de ontwikkelingen om ons heen zijn divers en gaan soms in een razend tempo. We zullen ze bij moeten houden, minimaal volgend en soms ook leidend.

- Het vervolg op de Commissie Van Aartsen leidt tot een grootschalig programma, ten minste ter verbetering van de aanpak van vergunningverlening, toezicht en handhaving
- De ontwikkelingen op het gebied van verduurzaming nemen een onomkeerbare vlucht vooruit
- De arbeidsproblematiek is niet tijdelijk en vraagt om een creatieve benadering
- Samenwerking tussen omgevingsdiensten, binnen Zuid-Holland maar ook daarbuiten, noodzaakt meer en meer tot samen aanpakken.

Dat alles leidt ook tot kansen. We zijn nauw betrokken bij het interbestuurlijk programma dat landelijk uitvoering geeft aan de adviezen van Van Aartsen. Energiebesparing en circulaire economie zijn geen thema's die alleen het programma Duurzaamheid aangaan, het is een manier van leven en werken die een gewoonte moet worden. Samen met de andere omgevingsdiensten investeren we in ons menselijk kapitaal door een goede arbeidsmarktcommunicatie en aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden. We stralen uit dat werken voor een beter milieu, werken voor de toekomst is.

De begroting voor 2024 geeft per programma een duidelijk beeld van de weg die we inslaan als organisatie. De komende tijd hoop ik samen met u een ambitieuze stip verder op de horizon te kunnen zetten met een duurzame langetermijnvisie, die medewerkers en deelnemers een lonkend perspectief biedt!

Marlies Krul-Seen
Directeur Omgevingsdienst West-Holland

1 INLEIDING EN LEESWIJZER

De *Begroting 2024 en Meerjarenraming 2025-2027* (verder te noemen: Begroting 2024) is de meerjarige uitwerking van de financiën voor de door de Omgevingsdienst West-Holland uit te voeren programma's. Voor de Begroting 2024 zijn de Kadernota 2024, vastgesteld in het algemeen bestuur van 13 maart 2023, en de regelgeving in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) de belangrijkste uitgangspunten.

De Begroting 2024 kent de volgende inhoudelijke hoofdstukken:
2. Financieel kader
3. Programma's
4. Begroting Omgevingsdienst
5. Ontwikkelingen niet in de begroting
6. Paragrafen

In de leeswijzer lichten we deze hoofdstukken kort toe.

LEESWIJZER

Hoofdstuk 2. Financieel kader

In het Financieel Kader beschrijven we de onderwerpen die de uitgangspunten vormen voor het opstellen van deze Begroting 2024.
In het Financieel Kader zijn de nieuwe tarieven opgenomen. Tevens lichten we de financierings-systematiek toe, zoals die in de Nota Planning en Control is opgenomen.

Hoofdstuk 3. Programma's

De begroting is inhoudelijk opgebouwd uit verschillende programma's: Milieu, Bodem, Omgevingsadvies, Duurzaamheid en Bouwen. Daarnaast kennen we Randvoorwaardelijke taken: taken die noodzakelijk uitgevoerd moeten worden voor verschillende of alle deelnemers, om de deelnemers goed te kunnen bedienen en de dienst goed te laten functioneren.

Hoofdstuk 4. Begroting Omgevingsdienst

De reguliere werkzaamheden en de uitvoering van de speerpunten leiden tot financiële consequenties in de begroting voor 2024 en in de meerjarenraming voor 2025 tot en met 2027. Begroting en meerjarenraming zijn beide opgebouwd uit, door het BBV voorgeschreven, taakvelden; de verschillende posten lichten we uitgebreid toe. De uren en de bijbehorende lasten hebben we voor de verschillende deelnemers doorgerekend. Tot slot geeft dit hoofdstuk inzicht in de uitputting van reserves en de te behalen financiële resultaten.

Hoofdstuk 5. Ontwikkelingen niet in de begroting

In dit hoofdstuk benoemen we een aantal ontwikkelingen die relevant zijn voor de dienst, maar die we nog niet in de begroting hebben verwerkt, omdat ze nog te prematuur of te onzeker en/of onduidelijk zijn. Mogelijk zal een enkele ontwikkeling alsnog aanleiding geven tot een begrotingswijziging.

Hoofdstuk 6. Paragrafen

De paragrafen geven op een aantal – door het BBV voorgeschreven – onderdelen toelichting op de beheersmatige aspecten. De paragrafen gaan over onderwerpen die van invloed zijn op de begroting en de financiële positie van de dienst. Daarbij is er aandacht voor bestuurlijke en financiële risicofactoren.

2 FINANCIEEL KADER

2.1 ALGEMEEN

In het Financieel Kader beschrijven we de onderwerpen die de uitgangspunten vormen voor het opstellen van deze Begroting 2024.
Voor de begroting vormt het Dienstplan de basis. Het Dienstplan vormt de bundeling van de werkplannen voor de individuele deelnemers, en is daarmee de werkportefeuille voor de dienst. Het Dienstplan is een vaste bijlage bij de Kadernota. De figuur “Dienstplan” is nieuw opgenomen in de Nota Planning en Control 2020-2023, die op 5 november 2018 is vastgesteld door het algemeen bestuur.
Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 zullen er bodemtaken overgaan van de Provincie Zuid-Holland naar de gemeenten. Deze verschuiving is verwerkt in de begroting 2024. De deelnemersbijdragen van de gemeenten zijn daarom niet gebaseerd op het Dienstplan 2023 maar gebaseerd op de uren en materiele lasten die zijn gecommuniceerd via de werkplannen 2023 inclusief omgevingswet.

De uitgangspunten uit de Kadernota 2024 hebben we in deze begroting verwerkt. De tarieven worden met 7,05 % geïndexeerd, conform de *Financiële kaderstellingen gemeenschappelijke regelingen Hollands-Midden voor begrotingen 2024,* die het Financieel overleg van gemeenten in Hollands-Midden in zijn brief van 17 november 2022 heeft aangegeven. De provincie Zuid-Holland heeft daarnaast de Uitgangspunten Financiële kader 2024 gemeenschappelijke regeling ODWH vastgelegd in haar brief van 2 december 2021.

2.2 GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN EN HET BBV

Voor verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen zoals de Omgevingsdienst West-Holland, is het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) met ingang van 2018 van kracht geworden. Belangrijke aandachtspunten zijn de uniforme taakvelden en de berekening van de overhead.

Uniforme taakvelden

Voor de begroting en de jaarrekening schrijft het BBV voor dat de baten en lasten worden ingedeeld naar uniforme taakvelden. De taakvelden kennen een indeling, die in overeenstemming is met de indeling die de gemeenten en de provincie hanteren. Het overzicht van de verschillende taakvelden die betrekking hebben op de dienst is hieronder opgenomen (de nummering is conform het BBV en uniform):

0.1 Bestuur
0.4 Ondersteuning organisatie
7.4 Milieubeheer *(programma’s Milieu, Bodem en Duurzaamheid)*
8.1 Ruimtelijke Ordening *(programma Omgevingsadvies)*
8.3 Wonen en Bouwen *(programma Bouwen)*

Overhead

Eén van de voorschriften in het BBV is het centraal begroten en ramen van de overhead (taakveld 0.4, Ondersteuning organisatie). De definitie van overhead is beschreven in de “Notitie Overhead” van de commissie BBV. Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Per programma(onderdeel) mogen alleen de lasten worden geraamd die betrekking hebben op het primaire proces. Alleen lasten die direct toewijsbaar zijn aan het primaire proces zijn daar opgenomen, de lasten voor overhead worden centraal begroot.

2.3 DIENSTPLAN 2023 ALS BASIS VOOR BEGROTING 2024

Conform de uitgangspunten van de Nota Planning en Control 2020-2023 zou het Dienstplan 2023 de basis voor de Begroting 2024 moeten vormen.
Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 zullen er bodemtaken overgaan van de Provincie Zuid-Holland naar de gemeenten. Deze verschuiving is verwerkt in de begroting 2024. De deelnemersbijdragen van de gemeenten zijn daarom niet gebaseerd op het Dienstplan 2023 maar gebaseerd op de uren en materiele lasten die zijn gecommuniceerd via de werkplannen 2023 met omgevingswet.

In tabel 2.1 is een trendanalyse van de afgelopen jaren opgenomen. Deze maakt zichtbaar dat een aanpassing van de begroting met (slechts) indexatie in eerdere jaren ertoe leidde dat de afwijking tussen de begroting en de werkplannen en realisatie in een jaar steeds groter werd. De koppeling van het dienstplan van een jaar aan de begroting van het daaropvolgende jaar maakt dat schommelingen in de conjunctuur gesignaleerd en gevolgd worden. Zo kan bij een dalende conjunctuur de beweging omlaag tijdig ingezet worden.

Tabel 2.1: trendanalyse uren over de jaren 2020 tot en met begroting 2024

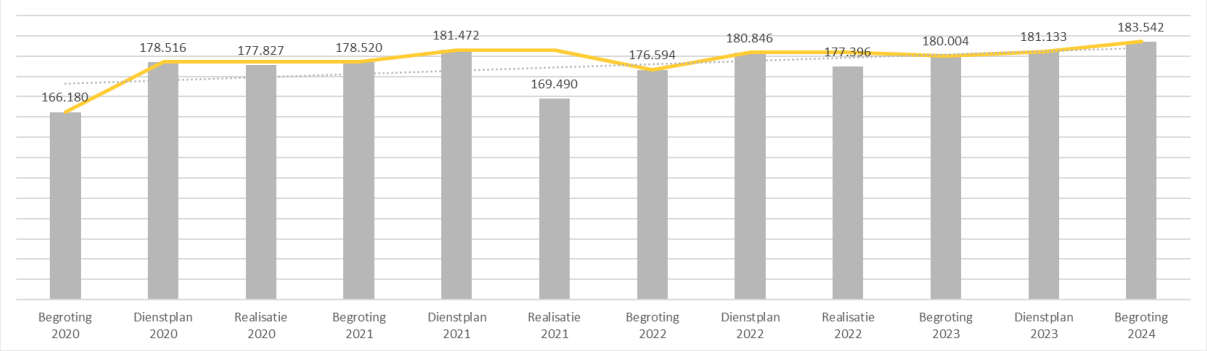

2.4 KADERNOTA 2024

Het algemeen bestuur heeft op 13 maart 2023 de Kadernota 2024 vastgesteld. In de Kadernota is een indexering verwerkt conform de “Financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen”, een uniforme bestuurlijke afspraak tussen de gemeenten in Hollands-Midden en de Uitgangspunten Financiële kader 2024 gemeenschappelijke regeling ODWH van de Provincie Zuid-Holland. Dit betekent voor de dienst een toegestane indexering voor 2024 van 7,05%. Los van het financiële kader heeft de kadernota ook een inhoudelijk deel. Dit is meegenomen in de begroting.

2.5 FINANCIERINGSSYSTEMATIEK

De lasten van de dienst berekenen we door aan de deelnemers op basis van werkelijk gerealiseerde uren tegen het geldende uurtarief, vermeerderd met materiële lasten. Aan het einde van het jaar vindt een afrekening plaats van het bedrijfsresultaat. Hierbij houden we eerst rekening met het bereiken van de minimale en maximale omvang van de algemene reserve.

2.6 UURTARIEF 2023

De uurtarieven zijn aangepast conform de Kadernota 2024.

2.6.1 Uurtarief 2024 deelnemers

De tarieven uit de Kadernota 2024, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur op 13 maart 2023, zijn gehanteerd in de begroting. Uitgangspunt voor deze indexering is het tarief 2023 zoals vastgesteld in de Kadernota 2023. We gaan uit van een standaard uurtarief van € 104,35 voor de deelnemende gemeenten en de Provincie Zuid-Holland. Dit is als volgt opgebouwd:

Tabel 2.2 Uurtarief deelnemende gemeenten en Provincie Zuid-Holland

Tarief begroting	2023	2024
Vastgesteld tarief begroting t-1	€ 94,25	€ 97,45
Indexering in %	3,40%	7,05%
Indexering in €	€ 3,20	€ 6,90
Tarief begroting	**€ 97,45**	**€ 104,35**

2.6.2 Uurtarief BIP

De dienst verstrekt bodeminformatie via het Bodem Informatiepunt. Vooral makelaars vragen bodeminformatie op. Hiervoor betalen zij een kostendekkende vergoeding per aanvraag.

Tabel 2.3 Uurtarief BIP

Tarief per aanvraag BIP	2023	2024
Vastgesteld tarief begroting t-1	€ 42,71	€ 44,16
Indexering in %	3,40%	7,05%
Indexering in €	€ 1,45	€ 3,11
Tarief begroting	**€ 44,16**	**€ 47,27**

3 PROGRAMMA'S

3.1 ALGEMEEN

De Omgevingsdienst West-Holland is de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van en voor twaalf deelnemende gemeenten en de provincie Zuid-Holland. Wij leveren een bijdrage aan het verbeteren en bewaken van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving in Holland Rijnland.
Om dit te bereiken voert de dienst alle milieutaken uit voor de gemeenten Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude en voor de provincie Zuid-Holland. Voor de gemeente Katwijk is dit uitsluitend het Basistakenpakket, maar hierin zien we een positieve ontwikkeling in de samenwerking en overdracht van meer taken. Daarnaast adviseert de dienst over milieuaspecten bij ruimtelijke planvorming en is de dienst actief op het brede terrein van veiligheid, gezondheid en duurzaamheid. Hierbij gaat het om onderwerpen zoals bodem- en luchtverontreiniging, geluidhinder, gevaarlijke stoffen, natuur, omgevingsveiligheid en energie- en waterbesparing.

De begroting is inhoudelijk opgebouwd uit vijf thematische programma's:
1. Milieu
2. Bodem
3. Omgevingsadvies
4. Duurzaamheid
5. Bouwen

Voor de programmastructuur is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij hetgeen gebruikelijk is bij onze deelnemers en het BBV (zie paragraaf 2.1). Naast de programma's zullen ook de randvoorwaardelijke taken nader worden belicht.

3.2 MILIEU

Het programma Milieu controleert bedrijven op milieuwet- en regelgeving. Daarnaast worden meldingen getoetst en vergunningen verleend.

3.2.1 Omgevingswet

Het toezicht op bedrijven verandert met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 in toezicht op activiteiten. Alle activiteiten worden samengebracht in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). De Wet Bodembescherming (Wbb) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) komen hiermee te vervallen. Binnen het toezichtsdomein zal ook de vertaling van de bruidsschat in omgevingsplannen een belangrijke rol gaan spelen. Daarin heeft het college de mogelijkheid om kaders (lees normen) vast te stellen waaraan een ieder zicht dient te houden.
We werken samen met de deelnemers aan de belangrijke grote maatschappelijke opgaven zoals een gezonde leefomgeving, goede mobiliteit, een circulaire economie en duurzaamheid. Onze rol in deze ontwikkeling is proactief, bijvoorbeeld door bedrijven tijdens het (voor)overleg te verleiden na te denken over duurzame oplossingen in een circulaire economie.

3.2.2 Vergunningen

De algemene verwachting is dat door de Omgevingswet de procedure om een omgevingsvergunning (milieu) aan te vragen voor de meeste bedrijven korter wordt. Een van de voorwaarden hiervoor is dat de kwaliteit van de aanvragen verbeterd moet worden. Het vooroverleg wordt dus zeer belangrijk. Wij gaan daarin dan ook meer investeren. Dit betekent niet dat voor dit onderdeel in zijn totaliteit meer tijd gemoeid zal zijn (budgetneutraal). Het zal een verschuiving van proces vergunningverlening naar vooroverleg te weeg brengen.
Een belangrijke wijziging onder de Omgevingswet is dat de term inrichting voor het hele bedrijf vervalt. Voortaan spreken we van milieubelastende activiteiten (MBA's). In meeste gevallen moeten MBA's gemeld worden en sommige MBA's worden in een vergunning geborgd via een aanvraag.

3.2.3 Nota VTH

In de Nota VTH van 2022 is vastgelegd dat we ons toeleggen op risicogericht onderzoek. Zo houden we beter en efficiënter toezicht op bedrijven die volgens de standaard bedrijfsindeling een laag milieurisico hebben, zoals bijvoorbeeld glastuinbouwbedrijven. Door dit niet per gemeente te doen, maar in gezamenlijkheid, kunnen we een slimme indeling maken zodat alle bedrijven in een meerjarige cyclus aan de beurt komen. We richten ons hierbij op de regionale aspecten veiligheid, duurzaamheid en gezondheid, en lokaal op hinderbeleving zoals geluid of licht. De nieuwe Nota VTHO wordt de komende twee jaar geëvalueerd.

3.2.4 Ondermijning

Ondermijning wordt een steeds belangrijker thema. We zetten in 2024 de Ondermijningstafel voort om het urgente probleem programmatisch aan te pakken.

3.2.5 Administratief- en ketentoezicht

We werken nauw samen met de andere omgevingsdiensten in onze provincie en zoeken daar waar nodig aansluiting bij IJmond en het Noordzeekanaalgebied. Dit om het toezicht op de afvalstromen te intensiveren en eenduidiger te maken. Verwacht wordt dat breder wordt geïnvesteerd in ketentoezicht. Dit ook in relatie tot het landelijk proces tot verbetering van het VTH-proces.

3.2.6 Wat mag het kosten?

Op basis van de ureninschatting en de materiele lasten in de werkplannen 2023 zijn de lasten per programma bepaald. Voor het programma Milieu betekent dit dat de totale lasten € 5.761.443 bedragen.

Begroting programma 2024		
Programma Milieu		
Totaal uren		53.938
Uren x tarief	€	5.628.378
Materieel budget	€	133.065
Totaal bijdrage deelnemers	**€**	**5.761.443**

3.3 BODEM

Bodembeschikkingen verlenen, toezicht houden en handhaven; dat zijn de primaire taken van het programma Bodem. Ook worden saneringsplannen beoordeeld en eventueel begeleid. Bovendien geeft de dienst informatie en advies over gemeentelijke, regionale en landelijke vraagstukken.

3.3.1 Bodem en water

Door de invoering van de Omgevingswet wijzigt de zorgplicht voor bodem. De Wet bodembescherming (Wbb) komt in de Omgevingswet niet op dezelfde wijze terug. De bevoegdheid voor nieuwe saneringsgevallen voor bodem gaat over naar de gemeenten. Daarbij kan worden opgemerkt dat Leiden die bevoegdheid als grote gemeente al had. De provincie krijgt (of houdt) de bevoegdheid voor bodemwater.

3.3.2 Aanvullingswet bodem Omgevingswet

De Aanvullingswet bodem Omgevingswet bepaalt dat de regels uit de Wbb blijven gelden voor bodemsaneringen of maatregelen die voor 1 januari 2024, onder de Wbb zijn beschikt of gestart. Het overgangsrecht is van grote betekenis voor de uitvoeringspraktijk, want bodemsaneringen kunnen al in volle gang zijn op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt. Om te zorgen dat deze saneringen kunnen worden afgerond, is voor een aantal situaties in eerbiedigend overgangsrecht voorzien. Dit betekent dat de Wbb en de Circulaire bodemsanering blijven gelden op situaties die in de Aanvullingswet bodem zijn aangegeven. Bodemsaneringen duren vaak lang, zeker bij saneringen met nazorgmaatregelen en beheermaatregelen. Daarom heeft het overgangsrecht geen vaste einddatum. De Wbb blijft gelden tot het besluit tot instemming met een evaluatieverslag of een nazorgplan onherroepelijk is geworden. Vanaf 2024 zal de bijdrage van de Provincie Zuid-Holland geleidelijk worden afgebouwd. Hierover zijn afspraken gemaakt in het kader van de ‘warme overdracht’ bodemtaken. Alle nieuwe gevallen van bodemsanering worden de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Hiervoor zijn dan ook financiële middelen vanuit de gemeenten noodzakelijk.

3.3.3 Grondwatersanering

De Provincie is en krijgt het bevoegd gezag voor alle grondwatersaneringen (overdracht van de gemeente Leiden naar de provincie). Dat betekent dat er meer samenwerking gaat plaatsvinden tussen de gemeenten (die het bevoegd gezag zijn voor bodem) en de Provincie. We willen graag investeren in een regionaal bodemplatform om deze samenwerking gestalte te geven.

3.3.4 Energie

De aanleg en het gebruik van zowel open als gesloten bodemenergiesystemen wordt onder de Omgevingswet een aangewezen milieubelastende activiteit. Door de toename van woningbouwplannen in combinatie met de regionale energiestrategie verwachten we dat er meer van dit soort bodemenergiesystemen zullen komen. We zullen projectmatig meer tijd aan toezicht gaan besteden.

3.3.5 Wat mag het kosten?

Op basis van de ureninschatting en de materiele lasten in de werkplannen 2023 zijn de lasten per programma bepaald. Voor het programma bodem betekent dit dat de totale lasten € 1.922.023 bedragen.

Begroting programma 2024		
Programma Bodem		
Totaal uren		18.419
Uren x tarief	€	1.922.023
Materieel budget	€	-
Totaal bijdrage deelnemers	**€**	**1.922.023**

3.4 OMGEVINGSADVIES

Het programma Omgevingsadvies geeft advies bij ruimtelijke vraagstukken en bouwplannen, met name op het gebied van milieu.

3.4.1 Omgevingswet

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet inwerking. Hoewel we ons al enkele jaren intensief aan het voorbereiden zijn, zal het toch een spannende tijd worden waarin we moeten samenwerken om de bindende regels en normen in de omgevingsplannen te krijgen. Het adviseren en toetsen verandert onder de Omgevingswet naar gebiedsgerichte advisering met aandacht voor milieubelastende activiteiten. We hebben daarvoor samen met de deelnemers negen gebieden gedefinieerd die gebruikt kunnen worden in de omgevingsplannen en bij het participatieproces met inwoners en bedrijven.
De snelheid van levering van adviezen is een aandachtspunt. Er zijn veel specialisten nodig, maar die zijn schaars en dat maakt de dienst op dit punt kwetsbaar. Samen met de andere omgevingsdiensten in Zuid-Holland trekken we op om de formatie op orde te houden.

3.4.2 Energie, ondergrond en archeologie

Tot 2029 hebben gemeenten de tijd om omgevingsplannen te maken. Er is onder de Omgevingswet veel mogelijk. Want gezondheid, duurzaamheid en milieu zullen ook worden meegenomen in de omgevingsplannen. Hierdoor moeten we met meer partijen gaan samenwerken. We hebben ons hierop voorbereid door samenwerkingscontracten te sluiten met ketenpartners zoals de GGD en de veiligheidsregio. Om de werkprocessen goed te laten verlopen hebben onze specialisten hun kennis zowel verbreed als verdiept. Daarnaast blijkt vanuit deelnemersvragen dat er steeds meer behoefte is aan specialisten op het gebied van duurzaamheid, energie, de ondergrond en archeologie. In 2024 willen we hiervoor meer menskracht en kennis in huis halen.

3.4.3 Schipholadvisering

We adviseren gemeenten over beleid- en wetgeving rondom Schiphol met name op het gebied van geluid, veiligheid en stikstof. Met de data die we bij lokale meetpunten verzamelen maken we jaarlijks geluidsrapporten. Bovendien schrijven we bestuurlijke annotaties en bereiden reacties voor. Ook het faciliteren van een secretaris voor het cluster Zuidwest (Kaagbaan) hoort bij onze werkzaamheden. In 2024 hopen we onze samenwerking met Midden-Holland, Holland-Rijnland en de provincie op het dossier Schiphol te intensiveren.

3.4.4 Geluidsanering (verkeer).

Voor vrijwel alle gemeenten lopen er in 2023 nog geluidsaneringsprojecten om te bepalen of het geluidniveau in de saneringswoningen voldoet aan de wettelijke norm. Is dat niet zo, dan komt de woning in aanmerking voor vanuit het Rijk gesubsidieerde gevelmaatregelen Voor alle saneringswoningen blijft er de komende jaren uitvoeringssubsidie beschikbaar. Het gaat om langlopende projecten waarvan de werkvoorraad bekend is.

3.4.5 Wat mag het kosten?

Op basis van de ureninschatting en de materiele lasten in de werkplannen 2023 zijn de lasten per programma bepaald. Voor het programma Omgevingsadvies betekent dit dat de totale lasten € 3.495.440 bedragen.

Begroting programma 2024		
Programma Omgevingsadvies		
Totaal uren		32.285
Uren x tarief	€	3.368.940
Materieel budget	€	126.500
Totaal bijdrage deelnemers	**€**	**3.495.440**

3.5 DUURZAAMHEID

Het programma Duurzaamheid houdt zich bezig met de belangrijke vraagstukken rondom de energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit.

3.5.1 Energietransitie en energietoezicht

Het programma richt zich op de uitvoering van de wettelijke taken met betrekking tot energiebesparing en de informatieplicht van bedrijven. Eind 2023 moeten bedrijven opnieuw rapporteren hoe ze hun energiehuishouding geregeld hebben. In 2024 volgt dan automatisch een periode van toezicht en handhaving.

Het Energielabel C voor kantoren is inmiddels verplicht. In 2023 bereiden we de komst van de EPBD III voor, waarin richtlijnen staan voor installaties in de gebouwde omgeving. We inventariseren de bestaande gebouwen en hopen in 2024 ook duidelijkheid te hebben over wie de bijna energie neutrale gebouwen, de zogenaamde BENG-gebouwen, gaat controleren. Hiervoor is al wel een gezamenlijke toets ontwikkeld.

Vanaf 2023 vallen steeds meer bedrijven onder het energietoezicht, zoals glastuinbouw- en ETS-bedrijven. Hiervoor hebben wij de SPUK-THE aangevraagd. De komende 4 jaar gaan wij hierin investeren om ook de grotere bedrijven te controleren op het hun energiebesparingsplicht.

Samen met de gemeenten ontwikkelen we strategieën om energiearmoede te voorkomen.

3.5.2 Duurzaamheidsadvies en klimaatadaptie

We adviseren gemeenten bij omgevingsplannen op het gebied van onder andere duurzaam bouwen, gebruik van bodem en ondergrond en ecologie. Verschillende gemeenten hebben aangegeven een kader hiervoor te willen ontwikkelen en vastleggen. We hopen daar in 2024 mee aan de slag te gaan. Daarin kan ook het thema klimaatadaptatie worden meegenomen. In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie staat dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en water robuust is. Daarom zullen overheden maatregelen moeten nemen om hittestress, wateroverlast, droogte en overstromingen te beperken. In 2024 hopen we vanuit onze kennis en kunde de deelnemers hierin te ondersteunen. Ook werken we samen met de Provincie in de uitvoering van het strategisch plan voor het bijenlandschap.

3.5.3 Circulaire economie

In 2024 zullen we de activiteiten die we nu uitvoeren voor de Provincie uitbreiden naar de gemeenten. Het betreft de opvolging van natuurlijke reststromen en bedrijfsafval.

3.5.4 Regionale samenwerking

Samen met de Provincie en de andere omgevingsdiensten werken we samen in netwerkstructuren zoals het Netwerk Nieuwe Energie, en het Netwerk Circulaire economie en Zeer Zorgwekkende Stoffen. Zo trekken we provincie breed op en ontwikkelen we samen onze kennis en kunde waarmee we bedrijven en deelnemers helpen duurzamer te worden.

3.5.5 RES

We continueren onze inzet voor de Regionale Energie Strategie en leveren input voor de geplande RES 2.0. Ook blijven we deelnemen aan de diverse werkgroepen.

3.5.6 Subsidies, leningen en energiescans

We continueren het behandelen, verlenen en vaststellen van aanvragen voor gemeentelijke duurzaamheidssubsidies, duurzaamheidsleningen en energiescans.

3.5.7 Wat mag het kosten?

Op basis van de ureninschatting en de materiele lasten in de werkplannen 2023 zijn de lasten per programma bepaald. Voor het programma Duurzaamheid betekent dit dat de totale lasten voor nu € 1.769.150 bedragen. Deze kosten zijn exclusief de SPUK-uitkering van ruim € 1.000.000 die we komende vier jaar krijgen uitgekeerd. Hierover wordt separaat verantwoording over afgelegd aan het Rijk.

Begroting programma 2024		
Programma Duurzaamheid		
Totaal uren		12.427
Uren x tarief	€	1.296.705
Materieel budget	€	472.445
Totaal bijdrage deelnemers	**€**	**1.769.150**

3.6 BOUWEN

Tot de belangrijkste taken van het programma Bouwen behoren vergunningverlening, toezicht en handhaving en asbest- en gevelsanering.

3.6.1 Bouwtaken

We voeren op dit moment de bouwtaken uit voor de Provincie en de gemeente Noordwijk. In nauwe samenwerking met de gemeente Noordwijk bereiden we ons voor op de komende veranderingen die de Omgevingswet en de daaraan gekoppelde Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) met zich meebrengen. Met name de Wkb heeft grote gevolgen voor het programma Bouwen omdat voortaan de bouwbesluittoets door externe partijen zal worden gedaan, en niet meer door de gemeente. Deze grote stelselwijziging heeft invloed op de hele VTH-keten. Tegelijkertijd wordt er gemikt op flinke woningbouwaantallen. We zetten ons in om de werkverplichtingen vanuit de Wkb onafhankelijk uit te voeren. In 2024 zullen we ons opnieuw richten op servicegerichtheid en snelle informatievoorziening.

3.6.2 Asbestsanering (sloop)

Voor alle deelnemers voeren we de wettelijke taken uit op het gebied van asbestsanering (sloop). Voorlopig is er nog geen sprake van afname van het aantal sloopmeldingen, en waar gesloopt wordt, komt vaak ook asbest vrij. Hoewel asbestsaneringen op den duur zeker gaan afnemen verwachten we in 2024 geen sterke daling. Om de niet gemelde saneringen in beeld te krijgen, doen we vrije veld en wijkgerichte controles.

3.6.3 Wat mag het kosten?

Op basis van de ureninschatting en de materiele lasten in de werkplannen 2023 zijn de lasten per programma bepaald. Voor het programma Bouwen betekent dit dat de totale lasten € 4.544.790 bedragen.

Begroting programma 2024		
Programma Bouwen		
Totaal uren		43.170
Uren x tarief	€	4.504.790
Materieel budget	€	40.000
Totaal bijdrage deelnemers	**€**	**4.544.790**

3.7 RANDVOORWAARDELIJKE TAKEN

De kwaliteit van dienstverlening wordt mede gegarandeerd door Randvoorwaardelijke Taken. Hieronder vallen de algemene diensten, taken en projecten die uitgevoerd worden voor alle deelnemers.

3.7.1 Kwaliteit waarborgen

Communicatie, relatiebeheer, functioneel applicatiebeheer, algemene juridische advisering, en voorbereiding en ondersteuning van het bestuurlijk overleg behoren tot de Randvoorwaardelijke Taken, net als het informatieloket voor burgers en bedrijven. We steven voortdurend naar een zo hoog mogelijke kwaliteit, transparantie en servicegerichtheid. Dit doen we onder andere door gebruik te maken van innovatieve informatiesystemen zoals het geografisch informatiesysteem GIS. Hiermee beheren en analyseren we data en werken we samen met de deelnemers. Het doorontwikkelen van de informatiesystemen is een belangrijk aspect van onze dienstverlening en zal in 2024 zeker een vervolg krijgen.

3.7.2 Omgevingswet

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 inwerking. De impact van de veranderende werkwijze die de wet met zich meebrengt in niet geheel in te schatten. Ook daarom investeren we in 2024 in deelname aan diverse regionale werkgroepen en leerkringen. De samenwerking met de deelnemers en partners wordt ondersteund door het Digitaal Stelsel Omgevingswet. We gaan dan ook werken onder de Omgevingswet met het DSO. We verwachten hierin dat dit met vallen en opstaan zal zijn. Hierin zoeken we dan ook integraal de samenwerking met de gemeenten en de provincie. Leren van elkaar en samenwerken is hierin evident.

3.7.3 Formatie

Om de kwaliteit van onze diensten te waarborgen blijven we continu afwegen of de formatie nog op orde is. Voor de werving van personeel werken we intensief samen met de vijf omgevingsdiensten in Zuid-Holland. We investeren in traineetrajecten, bieden aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden en zorgen op sociaal vlak dat men zich thuis voelt bij de dienst. Andere belangrijke doelen hiervan zijn om de dienst te verjongen en de kosten van inhuur te beperken

3.7.4 Bibob

De laatste jaren is ondermijning een belangrijk bestuurlijk thema geworden. Daarom werken we steeds actiever samen met diverse partners en andere omgevingsdiensten om het team Bibob nog beter te faciliteren. Ons doel is een integrale benadering van de opsporing van verborgen criminaliteit, om zo de ondermijnende invloed van de onderwereld in de regio tegen te gaan. De gemeenten potentieel hierin ondersteunen staat op onze agenda. Tijdens ons reguliere overleg met de gemeenten willen wij graag met u hierover in gesprek.

3.7.5 Wat mag het kosten?

Op basis van de ureninschatting en de materiele lasten in de werkplannen 2023 zijn de lasten bepaald. Voor de Randvoorwaardelijke Taken betekent dit dat de totale lasten voor nu € 2.611.402 bedragen.

Begroting programma 2024		
Programma Randvoorwaardelijk		
Totaal uren		23.304
Uren x tarief	€	2.431.772
Materieel budget	€	179.630
Totaal bijdrage deelnemers	**€**	**2.611.402**

4 BEGROTING OMGEVINGSDIENST

4.1 BEGROTING 2024

Specificatie van de lastenbestuurslasten (0.1)
Uitsluitend de accountantslasten mogen, en dienen verplicht, voor de Omgevingsdienst West-Holland onder dit taakveld begroot en verantwoord te worden.

Specificatie overhead (0.4)
Het BBV geeft de volgende definitie van overhead: *alle lasten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.*
De lasten van personeel in het primaire proces worden rechtstreeks doorberekend aan de betreffende taakvelden.

Uitwerking taakveld overhead
Personeel: Het betreft hier de loonlasten van het personeel dat we niet direct aan een taakveld kunnen toerekenen, zoals alle leidinggevenden in het primaire proces, financiën, P&O, ICT, inkoop, algemene juridische zaken, bestuurszaken. Personeel dat werkt voor het primaire proces kan worden toegedeeld aan het betreffende taakveld, zoals functioneel beheer van inhoudelijke applicaties, juristen die primaire taken verrichten (bijvoorbeeld vergunningverlening en handhaving). Ook projectleiders en coördinatoren vallen voor het productieve deel buiten de overhead.

P&O/HRM: dit betreft lasten die gemaakt worden voor het personeelsbeheer, zoals opleidingslasten, reis- en verblijfslasten, stagevergoedingen, trainingen, werving en selectie, arbodienst, catering en het voeren van de administratie.

Facilitaire zaken: dit betreft lasten die betrekking hebben op verzekeringen, waterverbruik, abonnementen, telefoonlasten, reproductielasten, kantoorbenodigdheden en het wagenpark.

Huisvesting: dit betreft lasten die betrekking hebben op kantoorruimten die voor algemene gemeentelijke taken worden gebruikt, zoals kantoorpand, fietsenstalling, schoonmaaklasten en daarnaast het onderhouden/aanschaffen van meubilair.

Automatisering en ICT: dit betreft lasten die gemaakt worden voor het aanschaffen van hardware- en software, licenties, onderhoud, systeem- en netwerkbeheer, helpdesk, applicatiebeheer en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. De licentielasten ten behoeve van het zaaksysteem zijn direct toegerekend aan de taakvelden Milieubeheer en Wonen en Bouwen. De overgebleven lasten zijn verantwoord onder overhead.

Juridische zaken: dit betreft lasten die betrekking hebben op juridische zaken, zoals de gemeenschappelijke regeling, en juridische advies ten behoeve van de eigen organisatie.

Communicatie: dit betreft de lasten die worden gemaakt ten behoeve van de interne communicatie.

Specificatie Milieubeheer (7.4)

Milieubeheer bestaat uit de gemeentelijke en provinciale taken ter bescherming van het milieu. Voor de dienst betekent dit de personeelslasten van de primaire functies binnen de programma's Milieu, Duurzaamheid en Bodem. De project- en materiële lasten zijn ook meegenomen.

Specificatie Ruimtelijke Ordening (8.1)

Tot dit taakveld behoren taken op grond van de wet Ruimtelijke Ordening, zoals voorbereiden van vaststellen structuurplannen en - visies; BGT (Basisregistratie Grootschalige Topografie); voorbereiden en vaststellen bestemmingsplannen. In de begroting vielen deze werkzaamheden voorheen onder milieu, bij de organisatieontwikkeling is dit ontvlochten en ondergebracht onder het taakveld ruimtelijke ordening.

Specificatie Wonen en Bouwen (8.3)

Wonen en Bouwen bestaat uit gebiedsontwikkeling, woningvoorraad en huisvestingsvoorziening. Voor de Omgevingsdienst West-Holland betekent dit de personeelslasten van de primaire functies binnen het programma Bouwen. De project- en materiële lasten zijn ook meegenomen.

In tabel 5.1 is de taakveldonderverdeling voor begroting 2024 opgenomen.

Tabel 5.1 Begroting 2024

(bedragen x €1000)	Bestuur	Milieubeheer	Ruimtelijke ordening	Wonen en Bouwen	Overhead	Totaal
Baten						
Deelnemersbijdragen uren		11.540	3.468	4.392		19.400
Deelnemersbijdrage materieel en projecten		1.067		119		1.185
Overige inkomsten		12	4	5	140	161
Subsidies		952				952
Totaal Baten		**13.571**	**3.472**	**4.516**	**140**	**21.698**
Lasten						
Personeelskosten		8.235	2.407	3.233	3.469	17.343
Salarissen & soc lasten		6.857	2.004	2.692	2.888	14.440
Inhuur		1.378	403	541	581	2.903
Huisvestingskosten					717	717
ICT		166	49	65	710	990
Overige kosten	50	211	62	83	89	495
Projectkosten		1.067		119		1.185
Subsidies		725				725
Afschrijvingskosten					153	153
Totaal lasten	**50**	**10.404**	**2.517**	**3.499**	**5.136**	**21.606**
Saldo Baten en Lasten	**-50**	**3.167**	**955**	**1.016**	**-4.996**	**92**
Bestemming resultaat						
Storting in reserves						**-92**
Onttrekking uit reserves						-
Mutatie reserves						**-92**
Saldo na bestemming						**0**

In de begroting 2024 hebben we een aantal effecten verwerkt ten opzichte van de begroting 2023 Hieronder staan de belangrijkste effecten. In paragraaf 5.2 staat een uitgebreide toelichting op de begroting 2024.
De belangrijkste effecten verwerkt in de begroting 2024 zijn:

1. Er is een indexatie van 7,05% op de uurtarieven in de deelnemersbijdragen verwerkt conform de Kadernota 2024, zoals vastgesteld in het AB van 13 maart 2023. De indexering voor 2024 ligt fors hoger dan de percentages van 2023 vanwege de correctie van de ontwikkelingen in het jaar 2022 en 2023.
2. Voor 2024 zal er een nieuwe CAO gelden. De eventuele gevolgen vanuit deze CAO zijn, voor zover bekend, meegenomen in deze begroting.
3. De vacatures zijn opgenomen in de salariskosten. Onze inzet is nog steeds om vaste mensen aan te nemen voor structureel werk en daarmee de inhuur te beperken.
4. In de begroting zijn mogelijke extra lasten die de voorbereiding en uitvoering van de nieuwe strategienota met zich meebrengt, nog niet opgenomen. Als deze zich voordoen zullen ze apart aan het bestuur worden voorgelegd.
5. De effecten van de inwerkingtreding van Omgevingswet zijn meegenomen.

4.2 TOELICHTING BEGROTING 2024

4.2.1 Toelichting op de lasten van de begroting 2024

Hieronder geven wij per taakveld en lastencategorie een toelichting op de begrote lasten.

I. Toelichting per lastencategorie

Personeelslasten

De personeelslasten zijn de lasten voor de salarissen, sociale lasten en overige personeelslasten voor vast personeel. Per taakveld worden de salarislasten zichtbaar gemaakt.
De omvang van het vaste personeel is onvoldoende om de gevraagde capaciteit volledig te leveren, daarom is inzet vanuit de flexibele ruimte noodzakelijk.
Aangezien we voor de jaren 2024-2027 een gelijkblijvend aantal uren van de deelnemers hanteren, is ook de formatie gedurende deze periode vooralsnog gelijk gehouden.

ICT

De licentie- en ontwikkelingslasten voor het zaaksysteem zijn naar rato aan de taakvelden Milieubeheer, Ruimtelijke Ordening en Wonen en Bouwen toegerekend. De overige lasten, die gelden voor de hele dienst, zijn onder Overhead opgenomen. Dit betreft ICT lasten zoals netwerk, support, en bedrijfsmatige applicaties zoals Afas.

Overige lasten

Hieronder vallen de algemene lasten voor onder andere administratie, communicatie, en organisatie gebonden lasten. Deze post is getoetst aan de werkelijke uitgaven van 2022 en ten opzichte van de begroting van 2023, voor 2024 met 2,4 % geïndexeerd conform de “Financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen”, een uniforme bestuurlijke afspraak tussen de gemeenten in Hollands-Midden en de Uitgangspunten Financiële kader 2024 gemeenschappelijke regeling ODWH van de Provincie Zuid-Holland.

Afschrijvingen
De afschrijvingslasten zijn geactualiseerd op basis van de werkelijke investeringen tot en met 2022 en de verwachte investeringen in 2023-2027.

II. Toelichting per taakveld

Bestuur
Dit betreft de lasten van de accountant. Het BBV schrijft voor dat we accountantscontrole onder taakveld Bestuur opnemen.

Overhead
Hier zijn de personeelslasten en overige kosten verdeeld over de taakvelden. De huisvestings- en afschrijvingslasten zijn volledig aan Overhead toegerekend. ICT-lasten zijn dienstbreed meegenomen, exclusief ICT dienstverlening en Projecten Informatiseringstraject.

Milieubeheer
Milieubeheer bestaat uit de gemeentelijke taken en provinciale taken ter bescherming van het milieu. Voor de dienst gaat dit over de personeelslasten van de primaire functies binnen de programma's Milieu en Bodem en Duurzaamheid., en het ServiceburO binnen de afdeling Dienstverlening. De overige personele lasten en ICT zijn pro rato toegerekend aan Milieubeheer. De project- en materiële lasten zijn ook meegenomen.

Ruimtelijke Ordening
Ruimtelijke Ordening bestaat uit het adviseren over- en begeleiden van oplossingen voor ruimtelijke vraagstukken, met name op het gebied van milieu. Voor de dienst gaat dit over personeelslasten van de primaire functies binnen het programma Omgevingsadvies. De overige personele lasten en ICT zijn pro rato toegerekend aan Ruimtelijke Ordening. De project- en materiële lasten zijn ook meegenomen.

Wonen en Bouwen
Wonen en Bouwen bestaat uit gebiedsontwikkeling, woningvoorraad en huisvestingsvoorziening. Voor de Omgevingsdienst West-Holland betekent dit de personeelslasten van de primaire functies binnen het programma Bouwen. De opleidingslasten, overige personele lasten en ICT zijn pro rato toegerekend aan Wonen en Bouwen. De project- en materiële lasten zijn ook meegenomen.

4.2.2 Toelichting op de baten van de begroting 2024

I. Toelichting per opbrengstcategorie

Deelnemersbijdragen
Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 gaan een deel van de bodemtaken over van de Provincie Zuid-Holland naar de gemeenten. Deze verschuiving is verwerkt in de begroting 2024. De deelnemersbijdragen van de gemeenten zijn daarom gebaseerd op de uren en materiële lasten die zijn gecommuniceerd via de werkplannen 2023 met Omgevingswet, tegen het tarief dat op basis van de indexering in de Kadernota 2024 die in het algemeen bestuur is vastgesteld.

Overige inkomsten
Dit betreft de inschatting van de aanvullende opdracht van de Provincie Zuid-Holland, inschatting van de subsidies en overige opbrengsten.

Tabel 5.2 Opbrengsten

Deelnemers (x €1.000)	Begroting 2024
Hillegom	871
Kaag en Braassem	1.242
Katwijk	871
Leiden	3.462
Leiderdorp	642
Lisse	799
Nieuwkoop	1.260
Noordwijk	5.579
Oegstgeest	633
Teylingen	1.067
Voorschoten	378
Zoeterwoude	835
Provincie Zuid-Holland	2.464
Totaal bijdrage deelnemers	**20.103**
Overige inkomsten	
Provincie Zuid-Holland aanvullend	482
Subsidies	952
Overige inkomsten	161
Totale opbrengsten	**21.698**

De Provincie Zuid-Holland heeft naast de bijdrage voor de reguliere werkzaamheden ook aanvullende opdrachten. Onder overige inkomsten is rekening gehouden met extra opdrachten ter hoogte van een bedrag van ca. € 482.000 in 2024 bestaande uit:

Aanvullend budget PZH (x €1.000)	2024
Spoed en nazorg	275
Briks-advisering gemeenten	50
E-PRTR	7
Bijenlandschap	150
Totale opbrengsten	**482**

II. Toelichting per taakveld

Overhead
Voor 2024 worden er baten verwacht vanuit renteopbrengsten.

Milieubeheer
De deelnemersbijdragen en de overige inkomsten zijn pro rato toegerekend aan Milieubeheer. De materiële- en projectlasten zijn volledig toegerekend aan Milieubeheer.

Ruimtelijke Ordening
De deelnemersbijdrage en de overige inkomsten zijn pro rato toegerekend aan Ruimtelijke Ordening

Wonen en Bouwen

De deelnemersbijdragen en de overige inkomsten zijn pro rato toegerekend aan Wonen en Bouwen.

4.3 ONTWIKKELINGEN IN DE BEGROTING 2024

Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 zullen er bodemtaken overgaan van de Provincie Zuid-Holland naar de gemeenten. Deze verschuiving is verwerkt in de begroting 2024. De deelnemersbijdragen van de gemeenten zijn daarom niet gebaseerd op het Dienstplan 2023 maar gebaseerd op de uren en materiele lasten die zijn gecommuniceerd via de werkplannen 2023 met omgevingswet. Het meerjarige urenoverzicht is opgenomen in bijlage B. Voor de toelichting van de uren per deelnemer verwijzen we naar de betreffende werkplannen 2023 met omgevingswet.

Tabel 5.3 Urenoverzicht 2024

Deelnemers	Begroting 2024
Hillegom	8.135
Kaag en Braassem	11.723
Katwijk	8.135
Leiden	32.279
Leiderdorp	5.895
Lisse	7.438
Nieuwkoop	11.821
Noordwijk	49.189
Oegstgeest	5.845
Teylingen	9.995
Voorschoten	3.438
Zoeterwoude	6.746
Provincie Zuid-Holland	22.907
Totaal	**183.542**

Toelichting

- Omdat toekomstige ontwikkeling in de uren nu niet nauwkeuriger zijn in te schatten zijn we voor de jaren 2024-2027 van hetzelfde aantal uren uitgegaan.
- Een uren inschatting voor aanvullende projecten en subsidies is in bovenstaand overzicht niet meegenomen.

4.4 MEERJARENBEGROTING 2025-2027

Tabel 5.4 Meerjarenbegroting 2025-2027 per taakveld

(bedragen x €1000)	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0.1 Bestuur		51	-51		52	-52		53	-53
0.4 Overhead	140	5.304	-5.164	140	5.466	-5.326	140	5.629	-5.489
7.4 Milieubeheer	13.832	10.526	3.306	14.058	10.669	3.389	14.123	10.741	3.382
8.1 Ruimtelijke ordening	3.553	2.565	989	3.637	2.608	1.029	3.722	2.630	1.091
8.3 Wonen en bouwen	4.615	3.559	1.056	4.720	3.617	1.103	4.826	3.646	1.180
Totaal	**22.140**	**22.005**	**135**	**22.555**	**22.411**	**144**	**22.811**	**22.700**	**111**
Bestemming resultaat									
Storting in reserves			-135			-144			-111
Onttrekking uit reserves			0			0			0
Mutatie reserves			**-135**			**-144**			**-111**
Saldo na bestemming			**0**			**0**			**0**

Korte toelichting op meerjarenbegroting 2025-2027

In de meerjarenbegroting 2025-2027 is een beperkt aantal effecten verwerkt ten opzichte van de begroting 2024. Hieronder staat een toelichting op de begrote lasten en baten.

De belangrijkste verwerkte effecten in de meerjarenbegroting zijn:

1. Het streven is om de inhuur terug te brengen en voor structureel werk mensen waar mogelijk in dienst te nemen.
2. De indexaties vinden plaats op basis van de meerjaren inschatting in lijn met het Financieel Kader Gemeenschappelijke Regelingen Hollands-Midden.
3. De deelnemersbijdragen zijn gebaseerd op het meerjarige verloop van de uren. Dit verloop staat in paragraaf 5.5 nader toegelicht.

4.5 ONTWIKKELINGEN IN MEERJARENBEGROTING 2025-2027

Voor de jaren 2025 tot en met 2027 is voor deze meerjarenbegroting uitgegaan van een vooralsnog ongewijzigd takenpakket. Wijzigingen in het takenpakket kunnen in de toekomst leiden tot een bijstelling van de begroting. Hieronder is een overzicht van de urenontwikkeling opgenomen.

Tabel 5.5 Uren ontwikkelingen in meerjarenbegroting 2025-2027

Deelnemers	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Hillegom	8.135	8.135	8.135
Kaag en Braassem	11.723	11.723	11.723
Katwijk	8.135	8.135	8.135
Leiden	32.279	32.279	32.279
Leiderdorp	5.895	5.895	5.895
Lisse	7.438	7.438	7.438
Nieuwkoop	11.821	11.821	11.821
Noordwijk	49.189	49.189	49.189
Oegstgeest	5.845	5.845	5.845
Teylingen	9.995	9.995	9.995
Voorschoten	3.438	3.438	3.438
Zoeterwoude	6.746	6.746	6.746
Provincie Zuid-Holland	22.907	22.907	22.907
Totaal	**183.542**	**183.542**	**183.542**

Tabel 5.6 Totaaloverzicht deelnemersbijdrage 2025-2027

Deelnemers (x €1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Hillegom	889	909	930
Kaag en Braassem	1.269	1.298	1.328
Katwijk	884	905	925
Leiden	3.533	3.614	3.696
Leiderdorp	653	668	683
Lisse	817	835	854
Nieuwkoop	1.287	1.317	1.347
Noordwijk	5.697	5.820	5.946
Oegstgeest	644	659	674
Teylingen	1.088	1.113	1.138
Voorschoten	384	393	401
Zoeterwoude	850	867	884
Provincie Zuid-Holland	2.520	2.578	2.636
Totaal	**20.515**	**20.976**	**21.442**
Overige inkomsten			
Provincie Zuid-Holland aanvullend	482	482	482
Subsidies	982	935	725
Overige inkomsten	161	162	162
Totale opbrengsten	**22.140**	**22.555**	**22.811**

De Provincie Zuid-Holland heeft naast de bijdrage voor de reguliere werkzaamheden ook aanvullende opdrachten. Onder overige inkomsten is rekening gehouden met extra opdrachten bestaande uit:

Aanvullend budget PZH (x €1.000)	2025	2026	2027
Spoed en nazorg	275	275	275
Briks-advisering gemeenten	50	50	50
E-PRTR	7	7	7
Bijenlandschap	150	150	150
Totale opbrengsten	**482**	**482**	**482**

5 ONTWIKKELINGEN NIET IN DE BEGROTING

Een aantal ontwikkelingen is niet opgenomen in de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027. Van deze ontwikkelingen is nog onvoldoende bekend over de te verwachten inzet of er is nog onvoldoende afstemming met de deelnemers geweest. Hieronder beschrijven we deze ontwikkelingen.

Het vervolg op de Commissie Van Aartsen leidt tot een grootschalig programma, ten minste ter verbetering van de aanpak van vergunningverlening, toezicht en handhaving.
Er is bij de dienst weinig (financiële) ruimte voor innovatie/ nieuwe uitdagingen, zoals verduurzaming en circulair. De dienst verwacht dat de uitkomsten van de commissie van Aartsen en het interbestuurlijke programma mede richting zullen geven aan de hiervoor noodzakelijk te achten middelen.

De ontwikkelingen op het gebied van verduurzaming die een onomkeerbare vlucht vooruit nemen.

Samenwerking tussen omgevingsdiensten, binnen Zuid-Holland maar ook daarbuiten.

6 BEZUINIGINGSLASTEN

6.1 BEZUINIGINGSLASTEN ALS GEVOLG VAN TAAKSTELLINGEN

Bezuinigingslasten zijn niet aan de orde.

6.2 BEZUINIGINGSLASTEN 2023

In het algemeen bestuur van 13 maart 2023 is de Kadernota 2024 vastgesteld. In het financiële kader is geen taakstelling voor 2024 opgenomen.

7 PARAGRAFEN

In dit hoofdstuk staan de verplichte paragrafen conform de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Niet alle verplichte paragrafen zijn van toepassing op de dienst. De relevante paragrafen zijn in detail uitgewerkt en gaan over het weerstandsvermogen, risicomanagement en de financiering van de dienst, de ontwikkeling en verbeteringen in de bedrijfsvoering en het onderhoud van kapitaalgoederen.

7.1 WEERSTANDSVERMOGEN

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie hoe robuust de (meerjaren-)begroting is en geeft inzicht in de financiële draagkracht van de Omgevingsdienst indien zich onvoorziene gebeurtenissen voordoen. Een sluitende meerjarenbegroting zonder toereikende buffer betekent dat elke onvoorziene financiële tegenvaller direct dwingt tot maatregelen om alsnog een structureel sluitende begroting te houden. In dat geval staat het beleid van de Omgevingsdienst West-Holland ook direct onder druk. Daarom heeft de Omgevingsdienst West-Holland op elk moment voldoende weerstandscapaciteit nodig.

In de Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement die op 2 november 2015 door het algemeen bestuur is vastgesteld, zijn de uitgangspunten vastgesteld voor het bepalen van de risico's in euro's en de hoogte van het weerstandsvermogen. Hiermee wordt voldaan aan de wens van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Het weerstandsvermogen is het saldo van de weerstandscapaciteit en de financiële gevolgen van de risico's. Het weerstandsvermogen geeft samen met het begrotingsresultaat, het verloop van de investeringen, financiering, reserves en voorzieningen en de uitkomsten van de meerjarenraming een indicatie van de financiële positie van de Omgevingsdienst West-Holland.

De paragraaf weerstandsvermogen bevat volgens de voorschriften vanuit het BBV ten minste:
a. het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's
b. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
c. een inventarisatie van de risico's.

7.1.1 Omvang weerstandsvermogen

Uit de risico-inventarisatie in onderstaande paragrafen blijkt dat de omvang van het weerstandsvermogen niet binnen de maximale omvang van de reserve valt, zoals die in de Gemeenschappelijke Regeling bepaald is. Dit wordt veroorzaakt door de onttrekking uit de reserve in 2023 als gevolg van de hoge prijsontwikkelingen in de markt en het principe akkoord van de CAO 2023. Deze kosten wordt pas via indexering uurtarief voor 2024 gecompenseerd. Deze indexatie is daarom fors hoger dan de percentages van 2023 vanwege de correctie van de ontwikkelingen in het jaar 2022 en 2023.
De maximale omvang van de algemene reserve is 5% van de verwachte omzet in 2024 en bedraagt € 1.084.900. De omvang van de algemene reserve per 1 januari 2024 bedraagt € 288.300 en dekt daarmee niet de geïnventariseerde risico's af. De omvang van de risico's staat toegelicht in bijlage C.

Bepaling omvang weerstandsvermogen	**Bedrag**
Verwachte omzet 2024	€ 21.698.000
Norm weerstandsvermogen	5%
Maximale omvang algemene reserve	**€ 1.084.900**

Bepaling vrije ruimte algemene reserve	Bedrag
Verwachte algemene reserve per 1 januari	€ 288.300
Risico impact	€ 613.000
Vrije ruimte in de algemene reserve	**€ -324.700**

Op basis van de risicoanalyse en inschatting is de risico impact bepaald voor 2024. Het weerstandsvermogen is niet voldoende om deze impact op te vangen. Het is niet de inschatting dat alle risico's daadwerkelijk zullen plaats vinden in 2024. De dienst heeft de juiste beheersmaatregelen getroffen om de risico's te beperken. Mochten de risico's toch plaats vinden in 2024, dan zal de dienst deze proberen op te vangen binnen de exploitatie.

Het is noodzakelijk om de algemene reserve weer op het gewenste niveau te brengen. De dienst gaat dit doen in twee stappen. De eerste stap is ervoor zorgen dat op korte termijn de algemene reserve de risicoparagraaf dekt. De twee stap is het doorgroeien naar de gewenste maximale algemene reserve van 5% van de omzet. Het meerjarenperspectief 2025-2027 laat een geprognotiseerd positief exploitatieresultaat zien (op basis van de FKGR Hollands-Midden en CPB-cijfers). Hierdoor is het de verwachting dat de algemene reserve eind 2026 weer een bedrag van ca € 650.000 vertegenwoordigt en de risicoparagraaf hiermee weer volledig gedekt is. De verwachting is dat de algemene reserve eind 2029 weer is doorgegroeid naar 5% van de omzet.

In de onderstaande paragrafen staat de volledige inventarisatie van de risico's nader uitgewerkt. Vervolgens is de verwachte omvang van de risico's ingeschat, rekening houdend met doorgevoerde beheersmaatregelen. Op basis van de spelregels in de nota weerstandsvermogen en risicomanagement is vervolgens de financiële impact van het risico bepaald. De omvang van de risico impact geeft uiteindelijk de benodigde omvang van de algemene reserve weer.

7.1.2 Risicomanagement

Algemeen

De Omgevingsdienst West-Holland heeft een maatschappelijke doelstelling op het gebied van regulering en toezicht en handhaving op basis van milieu- en bouwwetgeving. Om deze doelstelling ook in de toekomst te kunnen realiseren, treft de dienst waarborgen voor een goede reputatie en een duurzaam gezonde financiële situatie. Dit vindt plaats in het kader van 'good public governance'.

Een onderdeel van deze waarborgen is het opzetten en onderhouden van een systeem van risicomanagement. Daarbij wordt het begrip risico breed opgevat als de kans dat een gebeurtenis zich in de toekomst kan voordoen en die gevolgen heeft op de realisatie van de maatschappelijke doelstelling van de Omgevingsdienst West-Holland. Het risicomanagement is geïmplementeerd met het doel: identificatie van risico's, de kwantificering van deze risico's, het bepalen van bijpassende beheersingsmaatregelen en het inbedden in de reguliere planning en controlcyclus.

De doelstelling is het borgen van risicomanagement in de organisatie, waarbinnen twee deeldoelstellingen zijn te onderscheiden:

1. Risicobewustzijn; het besef te laten doordringen dat ook (middel)grote en goed bekendstaande organisaties als de Omgevingsdienst West-Holland fouten maken en van die fouten ook kunnen leren. En dat risico-management één van de instrumenten is om dat besef te laten indalen en fouten tegen te gaan.
2. Inbedden van risicomanagement in de reguliere planning en control cyclus.

De basis voor ingebed risicomanagement is risicobewustzijn. Met die basis worden vervolgens verschillende fasen in systematisch en cyclisch risicomanagement onderscheiden:
1. risico's identificeren
2. risico's analyseren en kwantificeren
3. risico's eigenaren benoemen en beheersingsmaatregelen vaststellen
4. risico's monitoren aan de hand van risico indicatoren

Benoembare specifieke risico's
Uit het geheel van bedrijfs- en bestuur risico's is een aantal risico's specifiek benoemd. Dit zijn dus niet alle risico's, maar wel de risico's die in de komende jaren specifieke aandacht in de beheersing vragen. In bijlage 3 is de risico-inventarisatie opgenomen.

Beheersing
De beheersing op de verschillende risico's vindt plaats door de voortgangsanalyse op de risico's periodiek te bespreken in het MT. Indien noodzakelijk en mogelijk worden in het MT aanvullende maatregelen afgesproken. De voortgang wordt periodiek besproken met het bestuur, indien nodig zal tussentijds contact gezocht worden met de betreffende vertegenwoordigers van de besturen.

Afdekken risico's
In de huidige Nota planning en control is gekozen voor het maximeren van het weerstandsvermogen op 5% van de omzet.

7.1.3 Financiële kengetallen

Gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen moeten, in de paragraaf Weerstandsvermogen in zowel de jaarrekening als in de meerjarenbegroting, een set van vijf financiële kengetallen opnemen. Dit zijn kengetallen voor de netto schuldquote, solvabiliteitsratio, structurele exploitatieruimte, grondexploitatie en belastingcapaciteit. De laatste twee zijn voor de Omgevingsdienst niet van toepassing.

Kengetallen	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto schuldquote	-7%	-6%	0%
Solvabiliteitsratio	13%	22%	5%
Structurele exploitatieruimte	4%	1%	-3%

Netto schuldquote
De netto schuldquote geeft de verhouding weer van de schuldenlast van de dienst ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft de verhouding weer van het eigen vermogen ten opzichte van de totale passiva en geeft aan in welke mate de dienst het eigen vermogen kan inzetten voor de dekking van de schulden (in hoeverre is de dienst in staat aan haar financiële verplichtingen te voldoen?). Hoe hoger dit percentage, des te groter de weerbaarheid van de organisatie.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft antwoord op de vraag of de dienst voldoende structurele baten heeft om de structurele lasten te dekken. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

7.2 FINANCIERING

Volgens de Wet FIDO (Wet financiering decentrale overheden) is elke gemeente of gemeenschappelijke regeling verplicht een financieringsparagraaf in haar begroting en jaarrekening op te nemen. Daarin worden de ontwikkelingen aangegeven met betrekking tot de kasgeldlimiet, de ontwikkelingen wat betreft de renterisiconorm, de verwachte toe- en/of afname van geldleningen of uitzettingen en het verdere beleid ten aanzien van de treasury.

Rentevisie

De dienst heeft geen leningen lopen. Deze worden ook niet verwacht.

Risicobeheer

Deze paragraaf geeft een inschatting van de risico's die de dienst gedurende de begroting kan lopen. Onder risico's worden verstaan koers- en valutarisico's en de risico's ten aanzien van rente.

Koers -en valutarisicobeheer

Koersrisicobeheer: op dit moment bezit de dienst geen derivaten en is er dus geen sprake van koersrisico.
Valutarisicobeheer: op dit moment bezit de dienst geen vreemde valuta, dus is er geen sprake van een valutarisico.

Renterisico's

De Wet FIDO hanteert voor de beheersing van het renterisico de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. De wet normeert via percentages het maximale risico dat een gemeenschappelijke regeling mag lopen op de vaste- (de rente-risiconorm) en de vlottende schuld (de kasgeldlimiet).

Rente-risiconorm

Aangezien de dienst geen langlopende schulden heeft, is er geen sprake van een mogelijk risico.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is bedoeld om de renterisico's op kortlopende (opgenomen) geldleningen te beperken. Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven welk bedrag een gemeente mag financieren met kortlopende geldleningen: de kasgeldlimiet. Het betreft een percentage (8,2%) van het totaal van de begroting. Deze limiet mag gedurende het begrotingsjaar in principe niet worden overschreden. Als de kasgeldlimiet structureel wordt overschreden moet de kortlopende schuld omgezet worden in een langlopende schuld.

De toegestane kasgeldlimiet is voor 2024 als volgt bepaald:

Kasgeldlimiet	**Bedrag**
Begrotingstotaal (lasten)	€ 21.606.350
Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	8,20%
Kasgeldlimiet	**€ 1.771.721**

Op basis van het bovenstaande wordt de kasgeldlimiet gesteld op € 1.771.721.

Dit betekent dat de omvang van de vlottende korte schuld minus de vlottende middelen dit bedrag niet mag overschrijden. Dit is voor de dienst niet het geval.

Bijdrage deelnemers

De wijze waarop de bijdrage van de deelnemers geïnd wordt blijft ongewijzigd. De dienst stuurt voorschotnota's op basis van de vastgestelde begroting in het algemeen bestuur. De voorschotnota's zijn gebaseerd op de onderstaande percentages:

Eerste kwartaal	25% van de begroting
Tweede kwartaal	30% van de begroting
Derde kwartaal	25% van de begroting
Vierde kwartaal	20% van de begroting

Aan het einde van het jaar vindt een afrekening plaats van het eventuele meer- of minderwerk ten opzichte van de begroting en van het bedrijfsresultaat. Er wordt hierbij rekening gehouden met de minimale en maximale omvang van de algemene reserve.

7.3 BEDRIJFSVOERING

In de paragraaf Bedrijfsvoering staat een aantal speerpunten op het gebied van dienstverlening, verantwoording en kwaliteit opgenomen.

Verder verbeteren bedrijfsvoering

De focus voor 2024 ligt op het verder ontwikkelen van de organisatie op het gebied van informatievoorziening. Zowel om beter te kunnen voldoen aan de informatiebehoefte van onze deelnemers als het beter kunnen sturen van de organisatie.

Informatiemanagement

Informatiemanagement is meer dan voorheen een belangrijk onderwerp binnen de dienst. We verwachten in 2024 volledig digitaal te kunnen werken. Dit is niet alleen van belang in het kader van flex- en mobiel werken, het is ook noodzakelijk om in de toekomst aansluiting te krijgen bij het Digitale Stelsel Omgevingswet en om te voldoen aan de Archiefwet.
Verder werken wij, als vervolg op de implementatie van een nieuw zaaksysteem, aan de verdere digitalisering van ons primaire proces en met name van de informatie die wij daarin genereren.

Doorontwikkeling van de omgevingsdiensten in Zuid-Holland

De samenwerking tussen de diensten ontwikkelt zich in positieve zin. Na de start met het oppakken van een zestal projecten, wordt nu ook een meer structurele benadering onderzocht om te voorkomen dat het proces stilvalt met het afronden van de projecten. De directeuren van de diensten ontwikkelen zich naar de 'directie van de samenwerking' en ter verbreding van het draagvlak worden ook de MT's bij het proces aangehaakt.

7.4 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

De paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen bevat op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in ieder geval de volgende kapitaalgoederen: wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Voor de dienst is geen van deze onderdelen van toepassing. Het gebouw waar de dienst is gevestigd wordt gehuurd.

In bijlage 4 is een overzicht van de investeringen opgenomen. Alle investeringen boven de € 2.500 worden hierin opgenomen. Het betreft de lasten van meubilair, apparatuur, hard- en software en de verbouwingslasten van het gehuurde pand aan de Vondellaan in Leiden.

De afschrijvingstermijn van de verbouwingslasten is 10 jaar. Voor de overige afschrijvingstermijnen is veelal de economische levensduur als uitgangspunt genomen. Alle lasten als gevolg van de afschrijving op genoemde investeringen zijn structureel in de begroting opgenomen.

7.5 LOKALE HEFFINGEN

De dienst is niet bevoegd om lokale heffingen op te leggen. Deze bevoegdheid ligt bij de (deelnemende) gemeenten.

7.6 GRONDBELEID

Het grondbeleid omvat het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om de vastgestelde ruimtelijke en deels ook economische doelstellingen te realiseren. De dienst heeft geen grondbeleid.

7.7 VERBONDEN PARTIJEN

De dienst heeft zelf geen verbonden partijen.

In bijlage H is een tabel opgenomen voor de paragraaf verbonden partijen van de deelnemers.

8 ONDERTEKENING

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur van Omgevingsdienst West-Holland d.d. 19 juni 2023,

de voorzitter,	de secretaris,
A. North	M.E. Krul-Seen

Omgevingsdienst West-Holland

BIJLAGEN

Bijlage A	Formatieoverzicht
Bijlage B	Urenoverzicht
Bijlage C	Risico-inventarisatie
Bijlage D	Staat van investeringen
Bijlage E	Meerjarig beeld reserves en voorzieningen
Bijlage F	Geprognosticeerde balans
Bijlage G	EMU-saldo
Bijlage H	Informatie verbonden partijen
Bijlage I	Stemverhoudingen
Bijlage J	Omzetverdeling taken

Omgevingsdienst West-Holland

BIJLAGE A: FORMATIEOVERZICHT

Formatie 2024	Norm: 1420 uur Productief
Werkvoorraad (uren obv werkplan 2023 met OW)	183.542
Fte productief (incl flexibele schil)	129,25
Fte overhead (20% van totaal)	32,31
Totaal FTE	**161,57**

Omgevingsdienst West-Holland

BIJLAGE B: URENOVERZICHT 2022-2027

Deelnemers	Realisatie 2022	Begroting 2023	Dienstplan 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Hillegom	8.070	7.738	7.772	8.135	8.135	8.135	8.135
Kaag en Braassem	10.977	10.797	10.949	11.723	11.723	11.723	11.723
Katwijk	7.657	6.403	7.419	8.135	8.135	8.135	8.135
Leiden	31.256	32.475	32.279	32.279	32.279	32.279	32.279
Leiderdorp	5.369	5.512	5.665	5.895	5.895	5.895	5.895
Lisse	7.625	7.068	7.068	7.438	7.438	7.438	7.438
Nieuwkoop	10.583	11.015	11.015	11.821	11.821	11.821	11.821
Noordwijk	46.938	48.667	48.639	49.189	49.189	49.189	49.189
Oegstgeest	5.212	5.521	5.539	5.845	5.845	5.845	5.845
Teylingen	10.565	9.504	9.506	9.995	9.995	9.995	9.995
Voorschoten	3.575	3.153	3.341	3.438	3.438	3.438	3.438
Zoeterwoude	5.735	6.519	6.329	6.746	6.746	6.746	6.746
Provincie Zuid-Holland	23.834	25.632	25.615	22.907	22.907	22.907	22.907
Totaal	**177.396**	**180.004**	**181.133**	**183.542**	**183.542**	**183.542**	**183.542**

Omgevingsdienst West-Holland

BIJLAGE C: RISICO-INVENTARISATIE

Inventarisatie risico's

Naam risico	Omschrijving risico	Programma	Risicocategorie	Speelt vanaf
Ongedekte prijsloonontwikkelingen niet in de indexering	Voor de dienst wordt door de commissie Financiele Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen jaarlijks de indexatie vastgesteld op basis van de trend en daardoor is dit risico nagenoeg nihil. Het risico kan zich alleen voordoen op het moment dat indexatie in het bewuste jaar in grote mate afwijkt van de trend. Op dit moment (maart. 2021) is er nog geen CAO 2021-2022 vastgesteld.	Alle	Financieel	2021
Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen	Deze wet heeft tot gevolg dat als de Omgevingsdienst niet binnen de wettelijke (of redelijke) termijn beslist op een vergunningaanvraag, de aanvrager het bevoegd gezag in kwestie een brief (een soort ingebrekestelling) kan sturen met een aanvraag voor een dwangsom.	Alle	Juridisch	2015
Rechtsgedingen	Risico's die voortvloeien uit rechtsgedingen als gevolg van handelen van de Omgevingsdienst (reguliere taakuitvoering).	Alle	Juridisch	2019
Robuustheid organisatie/medewerkers	Heeft de organisatie voldoende kritische massa om haar (wettelijke) taken te kunnen uitvoeren. Op dit moment is het hernieuwde aandacht voor de robuustheid van de omgevingsdiensten. Het vervullen van de openstaande vacatures op een kwalitatieve manier is moeilijk.	Alle	Politiek / bestuurlijk	2016
Invoering Omgevingswet	Op dit moment is nog niet zeker wanneer de Omgevingswet wordt ingevoerd. Vooralsnog is 1/1/2024 uitgangspunt. Er bestaat een risico dat de getroffen voorbereidingen niet voldoende zullen zijn. zowel voor de dienst als voor de deelnemende gemeenten. Tevens leidt de invoering van de Omgevingswet mogelijk tot een verschuiving van werkzaamheden tussen de deelnemers en de dienst.	Alle	Financieel	2020
Privatisering bouwtaken	Kern voor het Wetsvoorstel Kwaliteitsborging voor het bouwen is dat in de toekomst bouwpartners zelf hun kwaliteitsborging moeten regelen. De invoering van de wet kan gevolgen hebben voor de benodigde capaciteit binnen de ODWH mede afhankelijk van keuzes die gemeenten moeten maken.	Regulieren	Politiek / bestuurlijk	2021
Uren stuwmeer	De afgelopen jaren het stuwmeer aan verlofuren afgebouwd, echter door de coronacrisis in 2020 is er weer een stijgende lijn in het aantal niet opgenomen verlofuren. Dit kan leiden tot productieverlies en hogere kosten voor inhuur Verkoop of vervanging kost geld wat niet voorzien is.	Alle	Financieel	2020
informatisering kosten	Ondanks de steeds toenemende automatiseringsgraad, ook in het kader van de Omgevingswet is het de vraag of de dienst in staat is om dit te realiseren.	Alle	Financieel	2021
Bouwtaken Noordwijk	In de gemeente Noordwijk is op basis van een motie een onderzoek gestart naar het functioneren van de dienst en het eventueel terughalen van de bouwtaken richting de gemeente Noordwijk. Hierover is nog geen definitief besluit genomen. Het terughalen van de taken betekent een risico voor de dienst op meerdere vlakken.	Alle	Organisatorisch	2022
Verlofsparen	Voor medewerkers is het mogelijk om een deel van je verlof te sparen voor later. Deze verlof-spaarpot kan bijvoorbeeld gebruikt worden om eerder te stoppen met werken of een periode minder uren te gaan werken (met behoud van loon en pensioenopbouw). Maar kan ook tussendoor opgenomen worden voor bijvoorbeeld een sabbatical. De kosten worden gerekend tegen de tarieven nu, maar opgenomen tegen het tarief in de toekomst. DIt betekent dat hier mogelijk een risico voor de dienst in zit.	Alle	Organisatorisch	2022

Risico impact en bepaling hoogte weerstandsvermogen

Naam risico	Minimale omvang	Verwachte omvang	Maximale omvang	Str./ Incid.	Bruto verwachte omvang	Structureel effect maat-regelen	Netto verwachte omvang	Risico-score om-vang	Kans	Impact
Ongedekte prijsloonontwikkelingen niet in de indexering	€ 60.000	€ 80.000	€ 90.000	I	€ 80.000	€ -80.000	€ -	6	90%	€ -
Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen	€ -	€ -	€ -	S	€ -	pm	€ -	1	5%	€ -
Rechtsgedingen	€ -	€ -	€ -	S	€ -	pm	€ -	1	5%	€ -
Robuustheid organisatie/medewerkers	€ 50.000	€ 100.000	€ 150.000	S	€ 200.000	pm	€ 200.000	2	10%	€ 20.000
Invoering Omgevingswet	€ 50.000	€ 150.000	€ 250.000	I	€ 150.000	pm	€ 150.000	3	25%	€ 37.500
Privatisering bouwtaken	€ -	€ -	€ -	I	€ -	pm	€ -	1	5%	€ -
Uren stuwmeer	€ 116.000	€ 174.000	€ 349.000	I	€ 174.000	pm	€ 174.000	5	75%	€ 130.500
informatisering kosten	€ 400.000	€ 500.000	€ 750.000	S	€ 1.000.000	€ -500.000	€ 500.000	3	25%	€ 125.000
Bouwtaken Noordwijk	€ -	€ -	€ -	I	€ -	pm	€ -	5	75%	€ -
Verlofsparen	€ 25.000	€ 400.000	€ 550.000	i	€ 400.000	pm	€ 400.000	5	75%	€ 300.000
Totaal omvang en impact risico's	**€ 701.000**	**€ 1.404.000**	**€ 2.139.000**		**€ 2.004.000**	**€ -580.000**	**€ 1.424.000**			**€ 613.000**

Beheersmaatregelen met structureel effect

Om de financiële impact van de risico's te bepalen moet rekening worden gehouden met de structurele effecten van beheersmaatregelen die zijn getroffen om het risico te verminderen, over te dragen of te vermijden.

In onderstaande tabel staat per geïdentificeerd risico aangegeven welke aanpak is gekozen en welk (structureel) effect de aanpak heeft. De genoemde bedragen maken onderdeel uit van de risico impact berekening uit de vorige paragraaf.

Naam risico	Gekozen aanpak	Toelichting gekozen aanpak	Effect maat-regelen	Structureel effect maat-regelen
Ongedekte prijsloonontwikkelingen niet in de indexering	Accepteren	Bij het vasstellen wordt gebruik gemaakt van het indexcijfer afgegeven door de commissie Financiele Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen. Deze wordt door het Algemeen Bestuur in de kadernota definitief vastgesteld. Het verleden laat zien dat deze indexatie meestal voldoende is op de werkelijke indexatie op te vangen. Indien dit niet het geval is heeft de dienst de opgave om dit zo veel mogelijk binnen de exploitatie op te lossen.	-€ 80.000	€ -80.000
Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen	Accepteren	Termijnen om te beslissen worden nauwlettend bewaakt. Het in 2014 ingerichte ServiceburO vervult daarbij een belangrijke rol.	pm	€ -
Rechtsgedingen	Overdragen	Hiervoor is een verzekering voor rechtsbijstand en aansprakelijkheid afgesloten met een daarbij gebruikelijke dekking. Gezien de inschatting zijn er geen extra maatregelen genomen.	pm	€ -
Robuustheid organisatie/medewerkers	Verminderen	De dienst heeft er voor gekozen om de arbeidsmarkt actiever te benaderen. Dit vindt plaats via "Werken in het Westen" en andere digitale kanalen. Tevens wordt er actief gesproken met onze ingehuurde mensen met als doel deze in vaste dienst te laten komen. Voor het programma Bouwen is in samenspraak met een externe partner een trainneeprogramma opgezet om zodoende personeel zelf op te leiden.	pm	€ -
Invoering Omgevingswet	Accepteren	Ondanks de onduidelijkheid over de invoering van de Omgevingswet heeft de dienst als streven om op 1/1/2022 gesteld te staan voor de uitvoering van de Omgevingswet. Dit gebeurd in samenspraak met onze deelnemers welke hiervoor uren beschikbaar hebben gesteld.	pm	€ -
Privatisering bouwtaken	Accepteren	Uit een impact analyse van de vereniging BWT die de ODWH heeft uitgevoerd blijkt vooralsnog dat eventuele aanpassingen van de capaciteit (flexibele schil) kunnen worden opgevangen binnen de huidige formatie.	pm	€ -
Uren stuwmeer	Verminderen	De afgelopen jaren is er sterk gestuurd op het verminderen van de stuwmeren. Dit heeft geleidt tot een aanzienlijke vermindering van het aantal uren. In 2020 was er sprake van het coronavirus, waardoor het aantal uren weer is toegekomen. De komende tijd zal er verder gestuurd worden op het verminderen van het aantal uren.	pm	€ -
informatisering kosten	Verminderen	In 2020 is er een start gemaakt met doorontwikkeling van het zaaksysteem, mede in kader van de Omgevingswet. Tevens zal er worden gekeken naar het ontsluiten van de informatie. Beide trajecten zullen leiden tot een herijking van de visie over Informatisering. Tevens zal er gestuurd blijven worden op de budgetten.	-€ 500.000	€ -500.000
Bouwtaken Noordwijk	Overdragen	De nota Planning & Control voorziet in de situatie dat een deelnemer zijn takenpakket wilt terugnemen. Zij zullen dan frictiekosten dienen te betalen aan de dienst van 5x het aantal uren * geldend uurtarief.	pm	€ -
Verlofsparen	Verminderen	Op basis van een memo van de commissie BBV zal de dienst een voorziening trefften voor deze kosten. Deze zal het grootste deel van het risico opvangen. Tevens zal er 2023 beleid worden gemaakt om jaarlijks te komen tot herijking van de voorziening.	pm	€ -
		Totaal	**€ -580.000**	**€ -580.000**

Omgevingsdienst West-Holland

BIJLAGE D: STAAT VAN INVESTERINGEN

Investering	Aanschafwaarde begin 2023	Vermeer-deringen 2023	Vermeer-deringen 2024	Vermeer-deringen 2025	Vermeer-deringen 2026	Vermeer-deringen 2027	Cum. afschrijving begin 2023	Boekwaarde begin 2023	Afschrijving 2023	Boekwaarde einde 2023	Afschrijving 2024	Boekwaarde einde 2024	Afschrijving 2025	Boekwaarde einde 2025	Afschrijving 2026	Boekwaarde einde 2026	Afschrijving 2027	Boekwaarde einde 2027
Werkplekken	**€ 1.561.207**	**€ 146.000**	**€ 192.000**	**€ 192.000**	**€ 140.000**	**€ 140.000**	**€ 924.405**	**€ 636.802**	**€ 148.042**	**€ 634.759**	**€ 137.387**	**€ 689.372**	**€ 161.846**	**€ 719.527**	**€ 180.663**	**€ 678.864**	**€ 168.294**	**€ 650.570**
Werkplekken	€ 1.561.207	€ 146.000	€ 192.000	€ 192.000	€ 140.000	€ 140.000	€ 924.405	€ 636.802	€ 148.042	€ 634.759	€ 137.387	€ 689.372	€ 161.846	€ 719.527	€ 180.663	€ 678.864	€ 168.294	€ 650.570
Overig	**€ -**	**€ 50.000**	**€ 50.000**	**€ 50.000**	**€ 50.000**	**€ 50.000**	**€ -**	**€ -**	**€ 5.000**	**€ 45.000**	**€ 15.000**	**€ 80.000**	**€ 25.000**	**€ 105.000**	**€ 35.000**	**€ 120.000**	**€ 45.000**	**€ 125.000**
Overig (inc. onvoorzien, incidentele vervangingen)	€ -	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ -	€ 5.000	€ 45.000	€ 15.000	€ 80.000	€ 25.000	€ 105.000	€ 35.000	€ 120.000	€ 45.000	€ 125.000
Totaal activa en investeringen	**€ 1.561.207**	**€ 196.000**	**€ 242.000**	**€ 242.000**	**€ 190.000**	**€ 190.000**	**€ 924.405**	**€ 636.802**	**€ 153.042**	**€ 679.759**	**€ 152.387**	**€ 769.372**	**€ 186.846**	**€ 824.527**	**€ 215.663**	**€ 798.864**	**€ 213.294**	**€ 775.570**

Omgevingsdienst West-Holland

BIJLAGE E: MEERJARIG BEELD RESERVES EN VOORZIENINGEN

Eigen vermogen en Voorzieningen	1-jan-22	Mutatie 2022	1-jan-23	Mutatie 2023	1-jan-24	Mutatie 2024	1-jan-25	Mutatie 2025	1-jan-26	Mutatie 2026	1-jan-27	Mutatie 2027	1-jan-28
Algemene reserve	**€ 753.543**	**€ 699.757**	**€ 1.453.300**	**€ -1.165.000**	**€ 288.300**	**€ 91.650**	**€ 379.950**	**€ 135.400**	**€ 515.350**	**€ 144.160**	**€ 659.510**	**€ 111.150**	**€ 770.660**
- Resultaat boekjaar		€ 372.757		€ -		€ -		€ -		€ -		€ -	
- Storting reserves		€ 327.000		€ -		€ 91.650		€ 135.400		€ 144.160		€ 111.150	
- Onttrekking uit reserves				€ -1.165.000									
- Afboeking verschil algemene reserve													
Bestemmingsreserves	**€ 630.000**	**€ -325.536**	**€ 304.464**	**€ -304.464**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
- Reserve Informatiemanagement (IM) in control		€ -325.536		€ -304.464									
Totaal eigen vermogen	**€ 1.383.543**	**€ 374.221**	**€ 1.757.764**	**€ -1.469.464**	**€ 288.300**	**€ 91.650**	**€ 379.950**	**€ 135.400**	**€ 515.350**	**€ 144.160**	**€ 659.510**	**€ 111.150**	**€ 770.660**
Voorzieningen	**€ 24.789**	**€ 157.028**	**€ 181.817**	**50.000**	**€ 231.817**	**50.000**	**€ 281.817**	**50.000**	**€ 331.817**	**50.000**	**€ 381.817**	**50.000**	**€ 431.817**
- Voorziening aanvulling WW		€ 7.028											
- Voorziening verlofsparen		€ 150.000		50.000		50.000		50.000		50.000		50.000	
Totaal voorzieningen	**24.789**	**157.028**	**181.817**	**50.000**	**231.817**	**50.000**	**281.817**	**50.000**	**331.817**	**50.000**	**381.817**	**50.000**	**431.817**

In bovenstaande tabel zijn de toevoegingen en onttrekkingen aan de algemene reserve, de bestemmingsreserve en voorzieningen opgenomen voor de periode 2022-2027.

BIJLAGE F: GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Onderstaand is de geprognotiseerde balans voor de jaren 2024 tot en met 2027 opgenomen, waarbij de ontwikkelingen van het eigen vermogen zoals opgenomen in bijlage 4 en het meerjarenbeeld reserves en voorzieningen uit bijlage 5 in de prognosticeerde balansen zijn verwerkt.

Balans (x €1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal vaste activa	769	825	799	776
Totaal vlottende activa	11.393	11.523	11.743	11.927
Totaal activa	**12.162**	**12.347**	**12.541**	**12.702**
Totaal eigen vermogen	380	515	660	771
Totaal voorzieningen	282	332	382	432
Totaal vlottende passiva	11.500	11.500	11.500	11.500
Totaal passiva	**12.162**	**12.347**	**12.541**	**12.702**

Omgevingsdienst West-Holland

BIJLAGE G: EMU-SALDO

Met ingang van 2018 is conform de vernieuwing BBV de ontwikkeling van het EMU-saldo voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar vereist in de meerjarenbegroting.

De begroting van de Omgevingsdienst West-Holland is opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de overheidsorganisatie, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. Zoals eerder aangegeven werkt de EMU-systematiek op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeentelijke organisaties hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de afschrijvingslasten van de investeringen.

	EMU Saldo (x €1.000) **Omschrijving**		**Ramng 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c). (Een nadelig saldo wordt wordt negatief weergegeven).		92	135	144	111
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+	153	187	216	213
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie.	+				
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd.	-	242	242	190	190
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.	+				
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord.	+				
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan).	-				
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord.	+				
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen.	-	282	332	382	432
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten.	-				
11	Verkoop van effecten.					
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee).		Nee	Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?					
	Berekende EMU-saldo		**-280**	**-252**	**-212**	**-298**

Investeringen in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van de Omgevingsdienst West-Holland voor het jaar 2024 komt uit op min € 280.000. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven hoger zijn dan de inkomsten.

BIJLAGE H: INFORMATIE VERBONDEN PARTIJEN

De gegevens in deze bijlage zijn bestemd voor de paragraaf verbonden partijen van de deelnemers.

Informatie voor verbonden partijen	
A. Naam en de gevestigde plaats	Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst West-Holland, gevestigd te Leiden.
B. Het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt	De regeling is getroffen ter ondersteuning van de belangen van de deelnemers op het gebied van omgeving en milieu, met name ter behartiging van het gemeentelijk belang van de beleidsontwikkeling op het gebied van omgeving en milieu, alsmede gericht op een efficiënte en doelmatige uitvoering van de gemeentelijke en provinciale taken en bevoegdheden als bedoeld in artikel 6, eerste lid van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst West-Holland.
C. Het belang dat de provincie onderscheidenlijk de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De stemverhouding (het belang) 2023 is gebaseerd op de initiële begroting 2023 vastgesteld door het dagelijks bestuur in de vergadering van 31 januari 2023. Het overzicht stemverhouding 2023 is hierna opgenomen.
D. De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	Eigen vermogen Omgevingsdienst aan het begin en einde van het begrotingsjaar: 1-1-2024: € 288.300 31-12-2024: € 379.950 Vreemd vermogen Omgevingsdienst aan het begin en einde van het begrotingsjaar: 1-1-2024: € 11.500.000 31-12-2023: € 11.781.817
E. De verwachte omvang van het financiële resultaat van de Omgevingsdienst in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat voor begrotingsjaar 2024 bedraagt € 91.650,=.

Omgevingsdienst West-Holland

BIJLAGE I: STEMVERHOUDING 2023

Deelnemer	Begroting 2023	Stemverhouding	stemverhouding in %	stemverhouding 2022 in %
Hillegom	771.000	8	4%	4%
Kaag en Braasem	1.065.000	12	6%	6%
Katwijk	641.000	8	4%	3%
Leiden	3.240.000	36	18%	18%
Leiderdorp	562.000	6	3%	3%
Lisse	707.000	8	4%	4%
Nieuwkoop	1.093.000	12	6%	6%
Noordwijk	5.052.000	56	28%	29%
Oegstgeest	560.000	6	3%	3%
Teylingen	946.000	10	5%	5%
Voorschoten	319.000	4	2%	2%
Zoeterwoude	762.000	8	4%	4%
Provincie Zuid-Holland	2.572.000	28	14%	13%
Totaal	**18.290.000**	**202**	**100%**	**100%**

* vastgesteld door het dagelijks bestuur in de vergadering van 31 januari 2023.

Omgevingsdienst West-Holland

BIJLAGE J: OMZETVERDELING TAKEN

Omzetverdeling taken (x €1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Programmataken	€ 21.698	€ 22.140	€ 22.555	€ 22.811
Niet wettelijke taken (VPB plichtig)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal inkomsten	**€ 21.698**	**€ 22.140**	**€ 22.555**	**€ 22.811**
Programmataken	100%	100%	100%	100%
Niet wettelijke taken (VPB plichtig)	0%	0%	0%	0%
Totaal inkomsten	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

(Afgeronde bedragen)